Araştırma Makalesi
Research Article

Gönderim / Received: 02/02/2026
Kabul / Accepted: 07/07/2026

Hukuk Fakültesi Dergisi
Ankara Hacı Bayram Veli University
Faculty of Law Review

ISSN: 2651-4141 e-ISSN: 2667-4068
Cilt / Volume 30 Temmuz / July 2026 Sayı / No. 3

RÜCU SIRASI ÖNGÖREN KASKO SİGORTASI GENEL ŞARTI (B.4/4.3) ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

CONSIDERATIONS ON THE GENERAL CONDITION OF CASCO INSURANCE PROVIDING FOR AN ORDER OF RECOURSE (ARTICLE B.4/4.3)

Özlem İLBASMIŞ HIZLISOY*

Gökay AĞIRBAŞ**

ÖZET

Bu çalışmada kasko sigortacısının rücu talebini öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltmesi gerektiğine ilişkin Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları (KSGŞ) B.4/4.3'ün ikinci ve üçüncü cümlesi değerlendirilmiştir. Bu çerçevede KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3 hükümlerinin, mal sigortalarında halefiyetin düzenlendiği 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 1472'ye aykırı olup olmadığı ve hukuki niteliği incelenmiştir. Buna ek olarak rücu talebinin yöneltilmesi hususu ele alınmış, bu bağlamda rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmesi gerekliliğinin yerine getirilmiş sayılabilmesi için talebin ne şekilde yöneltilmesi ve içeriğinde hangi bilgi ve belgelerin yer alması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacı

* **Doç. Dr.,** Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı/KAYSERİ, **E-Posta:** ilbasmis@erciyes.edu.tr, **ORCID:** 0000-0003-0560-4498.

** **Arş. Gör.,** Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı/KAYSERİ, **E-Posta:** gokayagirbas@erciyes.edu.tr, **ORCID:** 0000-0001-8528-8557, **DOI:** 10.34246/ahbvuhfd.1880561.

- **Atıf Şekli/Cite As:** İlbasmış Hızlısoy, Özlem/Ağırbaş, Gökay, Rücu Sırası Öngören Kasko Sigortası Genel Şartı (B.4/4.3) Üzerine Değerlendirmeler", HBV-HFD, 2026, C. 30, S. 3, s. 1913-1943.
- **İntihal /Plagiarism**: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir./*This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.*

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır
This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

tarafından ne kadar sürede yanıtsız bırakılması hâlinde bu talebin reddedilmiş sayılacağı mercek altına alınmıştır. Keza kasko sigortacısının rücu talebini öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltmeksizin doğrudan zarar sorumlusuna/sorumlularına başvurmasının sonuçları irdelenmiş, bu hususta verilen yargı kararları değerlendirilmiş ve önerilerde bulunulmuştur. Son olarak rücu talebini öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltme zorunluluğunun bulunmadığı veya bu hususta tereddüt duyulabilecek hâllere değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Kasko sigortası, Halefiyet, Rücu talebi, İlgili risk için teminat sunan sigortacı, Karayolları motorlu araçlar zorunlu mali mesuliyet sigortacısı.*

ABSTRACT

In this study, the second and third sentences (sent. 2 and 3) of Article B.4/4.3 of the General Conditions of Casco Insurance for Land Vehicles (GCCILV), which require the casco insurer to direct its recourse claim primarily to the insurer covering the relevant risk, are examined. Within this framework, the study analyzes whether Article B.4/4.3 (sent. 2 and 3) of the GCCILV is contrary to Article 1472 of the Turkish Commercial Code No. 6102, which regulates subrogation in property insurance, and assesses the legal nature of these provisions. In addition, the issue of directing the recourse claim is addressed; with particular emphasis on the manner in which the claim must be submitted and the information and documents that must be included in order for the requirement of prior application to the relevant insurer to be deemed fulfilled. The study further examines the period during which the recourse claim must remain unanswered by the insurer covering the relevant risk in order for the claim to be deemed rejected. Furthermore, the consequences of the casco insurer's applying directly to the party or parties liable for the damage without first directing its recourse claim to the insurer covering the relevant risk are scrutinized; in this respect, relevant judicial decisions are evaluated and recommendations are put forward. Finally, situations in which there is no obligation to direct the recourse claim primarily to the insurer covering the relevant risk, or in which uncertainty may arise in this regard, are discussed.

Keywords: *Casco insurance, Subrogation, Recourse claim, Insurer providing coverage for the relevant risk, Insurer providing compulsory motor vehicle liability insurance for highways.*

EXTENDED ABSTRACT

The provision set forth in Article B.4/4.3, second and third sentences (sent. 2 and 3), of the General Conditions of Casco Insurance for Land Vehicles (GCCILV), which requires the casco insurer, within the limits of insurance coverage, to direct its recourse claim in respect of the amount paid to its insured primarily to the insurer covering the relevant risk, is not contrary to Article 1472 of the Turkish Commercial Code No. 6102 (TCC). Accordingly, Article 1486(1) of the TCC, which provides that contracts contrary to Article 1472 are null and void, does not preclude the introduction of a requirement that the recourse claim first be directed to the insurer covering the relevant risk.

The persons liable for the damage are jointly and severally liable against the casco insurer subrogated to the rights of the insured pursuant to Articles 85(1) and 88(1) of the Highway Traffic Act No. 2918 (HTA) or Article 61 of the Turkish Code of Obligations No. 6098 (TCO). Under Article B.4/4.3 (sent. 2 and 3) of the GCCILV, such persons may temporarily withhold performance against the casco insurer by asserting that recourse must first be sought against the insurer covering the relevant risk, namely by raising a defence of discussion. In addition, the clause in the casco insurance contract requiring prior recourse to the insurer covering the relevant risk constitutes a contract for the benefit of a third party in the strict sense within the meaning of Article 129 of the TCO.

For a recourse claim to be deemed to have been directed primarily to the insurer covering the relevant risk, it is not necessary that the claim be asserted through litigation, enforcement proceedings, or arbitration. Once the recourse claim has been directed in any manner, the requirement shall be deemed fulfilled if the claim is rejected or left unanswered.

Within the scope of Article B.4/4.3 (sent. 2 and 3) of the GCCILV, the requirement to first apply to the compulsory motor vehicle liability insurer shall be deemed fulfilled only if an application has been submitted together with the documents listed in Article 99(1) of the HTA.

Where the insurer covering the relevant risk fails to respond to the casco insurer's recourse claim until it is in default, the claim shall be deemed rejected. According, the eight-business-day period prescribed under Article 99(1) of the HTA applies in relation to compulsory motor vehicle liability insurance. With respect to the default of the voluntary motor vehicle liability

insurer, Articles 1427(2) to (4) of the TCC apply pursuant to Article 1475(2) of the TCC.

Certain decisions of the Regional Courts of Appeal have held that the GCCILV introduces a special condition for filing a lawsuit or initiating enforcement proceedings. It is submitted that the requirement for the casco insurer to direct its recourse claim primarily to the insurer covering the relevant risk cannot be characterised as a condition for bringing proceedings or enforcement. The same conclusion applies to arbitration in insurance matters pursuant to Article 30(23) of the Insurance Law No. 5684.

As the requirement to direct the recourse claim primarily to the insurer covering the relevant risk amounts to a defence, it cannot be taken into account ex officio unless raised by the persons liable for the damage. Where such defence is raised, an appropriate solution is for the court to set a period within the claimant casco insurer may apply to the insurer covering the relevant risk and to uphold the action if such application is made within that period, or to dismiss it otherwise. Since the requirement does not constitute a condition of action, the court may neither raise the issue ex officio nor set a such period of its own motion. As a defence, it may be raised in the statement of defence or the second statement of defence pursuant to Article 141(1) of the Turkish Code of Civil Procedure No. 6100 (CCP); failing this, it may only be introduced by way of amendment or with the explicit consent of the casco insurer in accordance with Article 141(2) of the CCP.

Where voluntary motor vehicle liability insurance has not been taken out for the portion exceeding the limits of compulsory motor vehicle liability insurance, the casco insurer may apply directly to the person liable for the damage in respect of such excess. Even if the view that subrogation under Article 1472 of the TCC does not arise in ex gratia payments is accepted, the requirement to apply first to the insurer covering the relevant risk also applies to the casco insurer who acquires the insured's rights under Article 127 and Articles 183 et seq. of the TCO.

GİRİŞ

Kara araçları kasko sigortası (kasko sigortası) 13.01.2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun[1] (TTK) "*Sigorta Hukuku*" isimli altıncı kitabında özel olarak düzenlenmemiştir. Bu sigortaya ilişkin hükümler

[1] RG, T. 14.02.2011, S. 27846.

03.06.2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu[2] (SK) m. 11.1, c.1'e istinaden Hazine Müsteşarlığınca onaylanarak 01.04.2013 tarihinde yürürlüğe giren Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları'nda (KSGŞ) yer almaktadır. Kasko sigortası sözleşmesinin ana muhtevası, bu genel şartlara uygun olarak düzenlenir (bkz. SK m. 11.1, c.1). Bununla birlikte KSGŞ'ye sigortalı aleyhine olmamak üzere özel şart konulabilir (KSGŞ C. 11, ayrıca bkz. SK m. 11.1, c.2).

KSGŞ B.4/4.3'ün ilk cümlesinde kasko sigortacısının ödediği tazminat tutarınca sigortalıya halef olduğu belirtildikten sonra ikinci cümlesinde kasko sigortacısının ödediği tutar için rücu talebini sigorta limitleri dâhilinde öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltmesi gerektiği, üçüncü cümlesinde de kasko sigortacısının ilgiliye karşı sahip olduğu rücu hakkını ilgili risk için sigorta teminatının bulunmadığı durumda kullanabileceği düzenlenmiştir[3].

İlgili risk için teminat sunan sigortacının hangi sigortacı olduğu hususu değerlendirildiğinde akla ilk gelen, iki aracın çarpıştığı bir olayda kusurlu olan tarafın karayolları motorlu araçlar zorunlu mali mesuliyet sigortacısıdır (ZMM sigortacısı)[4]. Bunun yanı sıra karayolları motorlu araçlar zorunlu mali mesuliyet sigortası (ZMMS) limitlerinin üzerinde kalan kısım için motorlu kara taşıtları ihtiyari mali mesuliyet sigortası (İMMS) da zikredilebilir. İlgili risk için teminat sunan sigortacı ZMM sigortacısı veya motorlu kara taşıtları ihtiyari mali mesuliyet sigortacısı (İMM sigortacısı) ile sınırlı değildir. Örneğin otopark sorumluluk sigortacısının da ilgili risk için teminat sunan sigortacı olması ve kasko sigortacısı tarafından kendisine başvurulması ihtimâl dâhilindedir[5]. Diğer taraftan -aşağıda değinilmiş olan yargı kararlarında görüldüğü üzere- uygulamada -tespit edebildiğimiz kadarıyla- örneğine rastlanan ZMM sigortacısıdır. Dolayısıyla bu çalışmada konuyla ilgili olarak ZMMS ve ZMMS hadlerinin aşılması durumunda devreye giren İMMS çerçevesinde açıklama yapılmıştır.

---

[2] RG, T. 14.06.2007, S. 26552.

[3] KSGŞ B.4/4.3'ün son cümlesinde ise sigorta ettiren ve sigortalının, kasko sigortacısının açabileceği davaya veya başlatabileceği takibe yararlı ve elde edilmesi mümkün olan belge ve bilgileri vermek zorunda olduğu hükme bağlanmıştır.

[4] Yüce, s. 179-dn. 665.

[5] Örnek bir olay için bkz. Y. 11. HD, T. 13.11.2003, E. 2003/11783, K. 2003/10875 [www.lexpera.com.tr, Erişim Tarihi (ET) 31.01.2026].

SK m. 14.2(c) gereğince ZMM sigortacısının mali bünye zafiyeti sebebiyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatlarının iptali veya iflası durumunda ödemekle yükümlü olduğu maddî zararlar için güvence hesabına başvurulabilir. Böyle bir durumda KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3 gereğince kasko sigortacısının öncelikle güvence hesabına başvurması gerekir.

I. KSGŞ B.4/4.3, C. 2 VE 3 HÜKÜMLERİNİN TTK M. 1472'YE AYKIRI OLUP OLMADIĞI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

Kasko sigortası bir zarar sigortasıdır[6]. Zarar sigortaları, bir açıdan mal sigortaları ve sorumluluk sigortaları olarak, başka bir açıdan da mal sigortaları ve malvarlığı sigortaları olarak ikiye ayrılmakta olup bu ayrımlarda kasko sigortası, mal sigortaları arasında yer alır[7]. Dolayısıyla TTK'nın mal sigortalarına ilişkin hükümleri kasko sigortası bakımından da uygulama alanı bulur[8]. TTK m. 1486.1'de kasko sigortalarına da uygulanacak olan TTK m. 1472'ye aykırı sözleşmelerin geçersiz olduğu düzenlenmiştir. Bu hüküm karşısında KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3'ün TTK m. 1472'ye aykırı olup olmadığının, diğer deyişle TTK m. 1486.1 hükmünün kasko sigortacısı ile sigortalı arasında kasko sigortacısının rücu talebini öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yönelteceğine ilişkin bir anlaşma yapılmasına engel teşkil edip etmeyeceğinin incelenmesinde fayda vardır.

Öğretide KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3 hükümleri tekrar edilerek kasko sigortacısının rücu talebini öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yönelteceği, ilgili risk için teminat sunulmamış olduğu takdirde kasko sigortacısının sorumlulara başvurabileceği ifade edilmektedir[9]. Dolayısıyla öğretide böyle bir anlaşma yapılmasının önünde bir engel bulunmadığı sonucuna

---

[6] Taşyürek, s. 49; Uluğ, s. 4, 22; Adıgüzel, s. 77; Özkan, s. 28; Biten, s. 11; Yüce, s. 38; Hauser, N. 1.

[7] Öçal, s. 225; Ulaş/Bektaş, s. 644, 651; Taşyürek, s. 51; Adıgüzel, s. 77; Çeker, s. 185, 215; Kara, s. 283; Özkan, s. 28; Müderrisoğlu, s. 22, 29; Biten, s. 2, 11; Yüce, s. 37, 39; Tuztaş, s. 444; Tretsch/Zersch, N. 1; Burmann, N. 2: Koch, N. 7; Krischer, N. 2.

[8] Bu hususta bkz. Taşyürek, s. 51; Özkan, s. 29; Biten, s. 5. Alman Hukuku'nda sigorta sözleşmesine ilişkin hükümler Alman Sigorta Sözleşmeleri Kanunu'nda (*Versicherungsvertraggesetz*) (ASSK) yer almaktadır. ASKK'da da kasko sigortasına ilişkin özel düzenlemeler bulunmamaktadır. Diğer taraftan ASKK'nın tüm sigorta türleri için geçerli olan genel hükümlerinin (m. 1-73), zarar sigortasına ilişkin hükümlerinin (m. 74-87), nihayet niteliğine uygun düştüğü ölçüde mal sigortasına ilişkin hükümlerinin (m. 88-99) kasko sigortasına uygulanacağı ifade edilmektedir. Bkz. Koch, N. 8; Krischer, N. 3.

[9] Müderrisoğlu, s. 430, 439; Yüce, s. 179; Tuztaş, s. 848-849.

varıldığı söylenebilir[10]. Yargıtay'ın ve Bölge Adliye Mahkemesi'nin -aşağıda

[10] Mal sigortalarında halefiyet 29.06.1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda (RG, T. 09.07.1956, S. 9353) (mülga TTK) m. 1301'de düzenlenmişti. Mülga TTK m. 1264.3'te m. 1301'e aykırı sözleşme şartlarının hükümsüz olduğu düzenlenmişti. TTK'ya gelince mal sigortalarında halefiyet m. 1472'de hükme bağlanmıştır. TTK m. 1486.1'e göre m. 1472'ye aykırı sözleşmeler geçersizdir. Öğretide gerek mülga TTK gerekse TTK döneminde sigortacı ile sigortalı arasında yapılan bir anlaşma ile sigortacının muhtemel zarar sorumlusuna karşı sahip olacağı tazminat alacağını talep etmemeyi üçüncü kişi yararına sözleşme hükümlerine göre [bkz. 11.01.2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (RG, T. 04.02.2011, S. 27836) m. 129] taahhüt edip edemeyeceği hususunun incelendiği görülmektedir. Bir görüş olarak TTK m. 1472'nin/mülga TTK m. 1301'in emredici bir hüküm olması karşısında böyle bir taahhütte bulunulamayacağı ileri sürülmektedir (Karayalçın, s. 64; Kılıçoğlu, s. 410). Aksi yöndeki görüş ise böyle bir taahhüdün yapılabileceği yönündedir (Omağ, s. 120 vd.; Atabek, s. 183; Bozer, s. 215; Ünan, s. 251-253; Yazıcıoğlu, s. 492-493; Yazıcıoğlu/Şeker Öğüz, s. 200; Kızılsümer, s. 125-126; Ölmez, s. 20). Yargıtay'ın da bazı muhtemel zarar sorumlusuna/sorumlularına başvurulamayacağına yönelik özel şartları dikkate alarak, diğer deyişle bu tür özel şartları geçersiz saymayarak hüküm tesis ettiği kararları vardır. Bkz. '*Mahkemece, […] sigorta poliçesinde "hasarın ... 'ne rücu edilemeyeceğine" ilişkin özel şartın da düzenlenmiş olması sebebiyle mülga 6762 sayılı TTK'nın 1301. maddesi ve anılan sözleşme maddesine göre davacının ödediği hasar tazminatını davalı ... 'ye rücu etmesinin söz konusu olamayacağı, […] gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. […] Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına ve dava konusu […] zeyilnamelerde dava konusu endüstriyel yangın sigorta poliçesindeki "sigorta ettirene rücu edilemeyeceğine" dair özel şartı kaldıran bir hüküm olmamasına göre davacı vekilinin aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan sair temyiz itirazlarının reddine karar vermek gerekmiştir.*' [Y. 11. HD, T. 21.04.2016, E. 2015/8704, K. 2016/4495 (https://karararama.yargitay.gov.tr/, ERİŞİM TARİHİ:31.01.2026)]. Bahsi geçen karara yöneltilen karar düzeltme itirazı da reddedilmiştir. Bkz. Y. 11. HD, T. 22.03.2018, E. 2016/9662, K. 2018/2239 (https://karararama.yargitay.gov.tr/, Erişim Tarihi: 31.01.2026). Ayrıca bkz. "*[…] [D]avalı ... ile davacının sigortalısı F1 Nakliyat Tic. Ltd. Şti. arasındaki uzun süreli araç kira ilişkisinin ispatlandığı, poliçe özel şartı gereğince davacının davalı ...'e rücu imkanı bulunmadığı anlaşıldığından davacı vekilinin temyiz itirazlarının reddiyle hükmün onanması gerekirken, yazılı gerekçe ile davacı yararına bozulmuş olduğundan, davalı ... vekilinin karar düzeltme isteminin kabulü ile Dairemizin 16.02.2017 tarih, 2016/1656E. 2017/872 K. Sayılı bozma kararının kaldırılarak hükmün onanmasına karar vermek gerekmiştir.*" [Y. 11. HD, T. 20.06.2019, E. 2017/4702, K. 2019/4663 (https://karararama.yargitay.gov.tr/, Erişim Tarihi: 31.01.2026)]. Sigortacı ile sigortalı arasında yapılan bir anlaşma ile sigortacının muhtemel zarar sorumlusuna karşı sahip olacağı tazminat alacağını talep etmemeyi taahhüt edebileceği görüşünün kabulü, sigortacının muhtemel zarar sorumlularından birine -halefiyet gerçekleştiğinde- rücu talebini öncelikle yöneltmeyi taahhüt edebileceği görüşünün evleviyetle kabulünü gerektirir. Alman hukukuna gelince ASKK m. 87'de zarar sigortalarında halefiyetin düzenlendiği m. 86'dan sigorta ettiren aleyhine sapılamayacağı öngörülmüştür [Ayrıca bkz. Mülga ASSK (*Versicherungsvertraggesetz alte Fassung*) m. 67, 68a]. Öğretide sigorta ettiren ile sigortacı arasında sigortacının rücu hakkından feragat etmesine yönelik anlaşmalar yapılabileceği/ASSK m. 86 ve 87'nin (mülga ASSK m. 67 ve 68a'nın) böyle bir anlaşma yapılmasına engel teşkil etmediği, bu anlaşmanın üçüncü kişi yararına *pactum de non petendo* niteliğinde bulunduğu kabul edilmektedir. Bkz. Baumann, N. 176, 192; Klimke, N. 18; Wandt, N. 977. Hatta Motorlu Araç Sigortası Genel Şartları'nın (*Allgemeine Bedingungen für die Kfz-Versicherung*) (MASGŞ) kasko sigortasına (*Kfz-Kaskoversicherung*) ilişkin olup

yer verilmiş olan kararlarından anlaşılacağı üzere- kasko sigortacısının rücu talebini -varsa- öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltmesi gerektiğine ilişkin olarak kasko sigortacısı ile sigortalı arasında bir anlaşma yapılmasının önünde bir engel bulunmadığı sonucuna varıldığı görülmektedir.

Bizce de kasko sigortacısı ile sigortalı arasında böyle bir anlaşma yapılması mümkündür. TTK m. 1472'ye aykırı sözleşmelerin geçersiz olduğunu düzenleyen TTK m. 1486.1 hükmü söz konusu anlaşmanın yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Zira bu anlaşma ile kasko sigortacısının halefiyet hakkı sınırlandırılmamakta veya ortadan kaldırılmamaktadır. Burada alacaklının müteselsil sorumlulardan dilediğine başvurma hakkına bir sınırlama getirilmektedir. Şöyle ki zarar sorumlusu/sorumluları gerek sigortalıya gerekse sigortalısına halef olan kasko sigortacısına karşı duruma göre 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı 2918 Karayolları Trafik Kanunu[11] (KTK) m. 85.1, m. 88.1 veya TBK m. 61 gereğince müteselsilen sorumludur[12]. TBK

Aracı bizzat sizin kullanmadığınız durumlarda, yerine getirdiğimiz edim için sürücüye rücu edebilir miyiz? ("*Können wir unsere Leistung vom Fahrer zurückfordern, wenn Sie nicht selbst gefahren sind?"*) başlığını taşıyan A.2.8 hükmünün ilk fıkrasına göre zararın aracın sigorta ettiren dışındaki yetkili bir sürücü tarafından kullanılması sırasında meydana gelmesi ve sürücünün kusursuz veya kusurunun hafif ihmal düzeyinde olması hâlinde sürücüye rücu edilmeyecektir. Bununla birlikte ikinci fıkrada kusur ağır ihmal düzeyinde ise sürücüye kusurunun ağırlığıyla orantılı olarak rücu edilebileceği, sürücünün zarar meydana geldiği anda sigorta ettiren/sigortalı ile aynı evde yaşayan bir kişi olması hâlinde ise zararın ağır ihmalle meydana getirilmiş olması ihtimâlinde dahi sürücüye rücu edilmeyeceği öngörülmüştür (ayrıca bkz. ASSK m. 86.3). Üçüncü fıkrada ise zararın kasten meydana getirilmesi hâlinde yerine getirilen edimin tamamı için rücu edilebileceği düzenlemiştir. Nihayet dördüncü fıkra uyarınca birinci ilâ üçüncü fıkralar, MASGŞ A.1.2 çerçevesinde motorlu araç sorumluluk sigortasında (*Kfz-Haftpflichtversicherung*) birlikte sigortalı sayılan kişilerin ve kiracının veya ödünç alanın zarara sebebiyet vermesi hâlinde de kıyas yoluyla uygulanır. MASGŞ metni için bkz. https://www.gdv.de/resource/blob/6178/ec39e06d2f552aca5f35f19277c94603/01-allgemeine-bedingungen-fuer-die-kfz-versicherung-akb-2015--data.pdf., Erişim Tarihi: 25.04.2026. MASGŞ A.2.8 hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Koch, N. 699 vd.; Maier, N. 246 vd.

[11] RG, T. 18.10.1983, S. 18195.

[12] İMM sigortacısı da ZMMS limitlerinin üzerinde kalan kısım için zarar sorumluları ile birlikte müteselsilen sorumludur. Bkz. "*Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına ve kazaya karışan araç malik ve sürücüsü olan davalılar ile diğer davalı ihtiyari mali sorumluluk sigortacısı arasında BK'nun 51nci maddesi uyarınca müteselsil sorumluluk bulunduğu ve mahkemece bu şekilde karar verilmiş bulunmasına göre davalıların yerinde görülmeyen tüm temyiz itirazlarının reddi ile kararın onanması gerekmiştir.*" [Y. 11. HD, T. 18.09.2003, E. 2003/1687, K. 2003/7914 (www.lexpera.com.tr, Erişim Tarihi: 31.01.2026)]. Bununla birlikte İMM sigortacısı ZMMS limitlerinin üzerinde kalan kısmı temin ettiği için İMM sigortacısı ile ZMM sigortacısı arasında teselsül ilişkisi yoktur. Bkz. "*[…] [Y]asa koyucu, yolcuların uğradığı zararlar bakımından taşımayı yapan aracın*

m. 163.1'e göre müteselsil sorumlulukta alacaklı borcun tamamının veya bir kısmının ifasını dilediği borçludan talep edebilir. Diğer taraftan alacaklının dilediği borçluya başvurabilme hakkı emredici nitelikte olmayıp alacaklı ile müteselsil borçlular anlaşarak bu hakkı sınırlandırabilir[13]. Örneğin böyle bir anlaşma ile önce kime başvurulabileceği belirlenebilir[14]. Alacaklının anlaşmada öngörülen sıra düzenine uygun olarak talepte bulunmaması hâlinde ilgili borçlunun söz konusu anlaşmayı ileri sürerek borcu ifa etmekten (geçici olarak) kaçınması mümkün olup bu anlaşmanın ileri sürülmesi bir tartışma defi niteliği taşır[15]. KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3'te zarar sorumlularına kasko sigortacısına karşı öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvurulması gerektiğini ileri sürerek ifadan geçici bir süre ile kaçınma, diğer deyişle tartışma defi ileri sürme hakkı tanınmıştır. Söz konusu defi geciktirici defi niteliğindedir[16]. Ayrıca burada sigorta sözleşmesine taraf olmayan/üçüncü kişi konumundaki zarar sorumlusuna bir hak tanınmış olduğundan, öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvurulması gerektiğine ilişkin kasko sigortası sözleşmesi şartı tam üçüncü kişi yararına sözleşme (bkz. TBK m. 129) niteliğini haizdir[17].

II. RÜCU TALEBİNİN YÖNELTİLMESİ

KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3'te yalnızca rücu talebinin yöneltilmesinden söz edilmiş, rücu talebinin ne şekilde yöneltilmesi gerektiği açıklanmamıştır. Bu sebeple rücu talebinin dava, takip veya tahkim yoluyla yöneltilmesi şart

zorunlu karayolu taşımacılık sigortacısı, trafik sigortacısı ve varsa ihtiyari mali sorumluluk sigortacısı bakımından müştereken ve müteselsilen bir sorumluluk öngörmemiş, sıralı bir sorumluluk düzenlemiştir." [Y. 17. HD., T. 22.10.2020, E. 2019/2787, K. 2020/6038 (https://karararama.yargitay.gov.tr/, Erişim Tarihi: 31.01.2026)].

[13] Eren/Dönmez, C. III, s. 2743-2744, N. 2; Şahin Caner, s. 197; Arat, s. 332. Bununla birlikte böyle bir anlaşma borçlular arasında yapılmışsa bu anlaşmanın borçlular tarafından dış ilişkide alacaklıya karşı ileri sürülmesi mümkün değildir (Arat, s. 332-333).

[14] Arat, s. 332.

[15] Arat, s. 332.

[16] Defiler çeşitli ölçütlere göre sınıflandırılmakta olup borçlanılan edimi geçici bir süre için yerine getirmeme hakkı veren defilere geciktirici defiler denir (Eren/Dönmez, C. I, s. 117, N. 83).

[17] Üçüncü kişinin sözleşmenin kurulduğu anda belirli olması gerekmemekle birlikte belirlenebilir olması gerekli olup tarafların sözleşmeye üçüncü kişinin belirlenebilmesi için yeterli olan açık ve objektif bir ölçüt getirmiş olmaları durumunda belirlenebilirlikten söz edilebilir (Çilenti Konuralp, s. 96-97). Dolayısıyla zarar sorumlusunun söz konusu anlaşmanın yapıldığı safhada belirli olmamasının bu anlaşmanın geçerliliğine herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

değildir, rücu talebi herhangi bir şekilde yöneltildikten sonra reddedilir veya yanıtsız bırakılırsa rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmesi gerekliliği yerine getirilmiş olur[18].

Diğer taraftan yalnızca "rücu alacağının ödenmesini talep ederim" ifadesiyle veya bu anlama gelecek başka bir ifadeyle soyut bir talep yöneltilmemesi gerekir. Zira sigortacının kendisine yöneltilen rücu talebine karşılık verebilmesi edimine ilişkin araştırmaları yapabilmesine, bu araştırmaları yapabilmesi ise gerekli bilgi ve belgelere sahip olmasına bağlıdır. Aksi hâlin kabulü, KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3'te öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvuru gerekliliği öngörülmüş olmasını anlamsız kılacaktır. KTK m. 99.1'de ZMM sigortacısından tazminat talebinde bulunacak olan hak sahiplerinin ZMM sigortacısına sunmaları gereken belgelerin ne olduğu belirtilmiştir. Anılan hükme göre "*[s]igortacılar, hak sahibinin zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartlarıyla belirlenen belgeleri, sigortacının merkez veya kuruluşlarından birine ilettiği tarihten itibaren sekiz iş günü içinde zorunlu mali sorumluluk sigortası sınırları içinde kalan miktarları hak sahibine ödemek zorundadırlar.*" Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortası Genel Şartları (ZMMSGŞ) Ek 6'da sayılan belgeler ise şunlardır: Trafik kazası tespit tutanağı resmî tasdikli sureti veya taraflar arasında tutulmuş kaza tespit tutanağı, varsa ifade tutanakları veya görgü tespit tutanakları, mağdur araca ait ruhsat, varsa hasarlı araca ve kaza yerine ait fotoğraf ve görüntüler, mağdur araç sahibine/zarar gören üçüncü şahsa ait banka hesap bilgileri (banka-şube adı, IBAN numarası). KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3 çerçevesinde öncelikle ZMM sigortacısına başvuruda bulunma şartının yerine getirilmiş sayılabilmesi için KTK m. 99.1'deki belgeler ile ZMM sigortacısına başvuruda bulunulmuş olmalıdır.

KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3'te rücu talebinin ne kadar süre yanıtsız bırakılması hâlinde reddedilmiş sayılacağı da düzenlenmemiştir. Burada sigortacının temerrüde düştüğü âna kadar rücu talebine yanıt vermesine imkân

[18] "*[...] [D]avacı tarafça zararın tazmini talebinin kazaya karışan aracın ZMM sigortacısı olan dava dışı ... Sigorta AŞ'ye Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları'nın Hasar ve Tazminatın Sonuçları başlıklı 4.3. Maddesi gereği yöneltildiği ancak istinaf dilekçesi ekinde sunulan 02/12/2021 tarihli belgeden anlaşıldığı üzere talebin reddedildiği hal böyle olunca davanın zarar sorumlusu olan davalılara yöneltilmesinde usul ve yasaya aykırılık olmadığı, yargılama sonunda varılacak sonuca göre davalı tarafın ZMM sigortacısına rücu edebileceği anlaşılmakla Mahkemece davanın esası hakkında bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.*" [İstanbul BAM 8. HD, T. 10.07.2025, E. 2025/595, K. 2025/1113 (https://emsal.uyap.gov.tr/, Erişim Tarihi: 31.01.2026)].

tanınmasının uygun olacağı düşünebilir. Dolayısıyla ZMMS açısından yine KTK m. 99.1 uygulama alanı bulacaktır[19]. Bu bağlamda kasko sigortacısının rücu talebi yukarıda sayılan belgeleri ZMM sigortacısının merkez veya kuruluşlarından birine ilettiği tarihten itibaren sekiz iş günü içinde yanıtsız bırakılmışsa rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmesi gerekliliği yerine getirilmiş olur.

KTK'nın İMM sigortasına uygulanacak hükümlerin düzenlendiği 100. maddesinde KTK m. 99 zikredilmediğinden İMM sigortacısının temerrüdü bakımından TTK m. 1427.2 ilâ 4 hükümleri uygulanır (bkz. TTK m. 1475.2).

III. KASKO SİGORTACISININ RÜCU TALEBİNİ ÖNCELİKLE İLGİLİ RİSK İÇİN TEMİNAT SUNAN SİGORTACIYA YÖNELTMEKSİZİN DOĞRUDAN ZARAR SORUMLUSUNA/ SORUMLULARINA BAŞVURMASININ SONUÇLARI

A. Yargı Kararları

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin -tespit edilebildiği kadarıyla- bir kararında KSGŞ B.4.4.3'ün varlığı karşısında sigortalısına ödeme yapan kasko sigortacısının rücu talebini öncelikli olarak zarara neden olan aracın işleteninin ZMM sigortacısına yöneltmek durumunda olduğu, bununla birlikte uyuşmazlığa konu kazanın 24.02.2012 tarihinde meydana gelmesi, kasko sigortacısının 29.05.2012 tarihinde sigortalısına ödeme yaparak halefiyet hakkını kazanması ve KSGŞ B.4.4.3 düzenlemesinin 01.04.2013 tarihinde yürürlüğe girmesi karşısında anılan düzenlemenin eldeki uyuşmazlıkta uygulama alanı bulmayacağı belirtilmiştir[20]. Yargıtay'ın bu kararında kasko

[19] Burada KTK m. 99.1 yerine KTK m. 97'den yararlanılabileceği de düşünülebilir. KTK m. 97 gereğince "*[z]arar görenin, zorunlu mali sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde dava yoluna gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunması gerekir. Sigorta kuruluşunun başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması hâlinde zarar gören dava açabilir veya 5684 sayılı Kanun çerçevesinde tahkime başvurabilir.*" Diğer taraftan KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3'te rücu talebinin yöneltilmesinden söz edilmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere rücu talebinin yöneltilmesi dava, takip veya tahkim yoluna başvurulmasını kapsayan, ancak bunlarla sınırlı olmayan bir anlama sahiptir. Bu sebeple rücu talebinin gereği gibi yöneltilmiş olduğu sonucuna varılabilmesi, ZMM sigortacısına karşı dava, takip veya tahkim yoluna başvurmadan önce yerine getirilmesi gereken şartların sağlanmış olmasına bağlanmamalıdır.

[20] '*[D]avacının rücu talebine dayanak olan trafik kazasının meydana geldiği tarih 24.02.2012; davacının sigortalısına ödeme yaparak onun haklarına halef olduğu ve dolayısıyla rücu hakkının doğduğu tarih de 29.05.2012'dir. Bu durumda yürürlük tarihi 01.04.2013 olan 2013 Kasko Sigortası Genel Şartları'nın B.4.4.3 maddesinin somut olayda uygulanması mümkün*

sigortacısının rücu talebini öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltmeksizin doğrudan zarar sorumlusuna/sorumlularına başvurması hâlinde mahkemece nasıl karar verilmesi gerektiği sorusu yanıtlanmamıştır.

Diğer taraftan İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 40. Hukuk Dairesi'nin -tespit edilebildiği kadarıyla- bir kararında 12.01.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun[21] (HMK) m. 114.2'nin "*[d]iğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümler saklıdır.*" düzenlemesine değinilmiş; KSGŞ B.4.4.3, c. 2 ve 3'ün de HMK'nın anılan düzenlemesi bağlamında özel bir dava şartı olduğu, bununla birlikte KSGŞ B.4.4.3, c. 2 ve 3 ile getirilen bu dava şartının usul ekonomik ilkesi gereğince HMK m. 115.2 bağlamında tamamlanabilir dava şartı niteliğinde bulunduğu, dolayısıyla kasko sigortacısının ZMM sigortacısına başvuru şartını yerine getirmeden dava açması hâlinde mahkemece bu davanın hemen reddedilmeyeceği, kasko sigortacısına bu eksikliği tamamlaması için uygun bir süre verilmesi gerektiği belirtilmiştir[22].

---

değildir. Mahkemece, davacının rücu hakkının doğumuna yol açan kaza tarihi ve sigortalısına ödeme yaparak rücu hakkını kazandığı 2012 yılında geçerli olan KSGŞ'nın B.4.4.3 maddesindeki düzenlemenin "Sigortacı, ödediği tazminat tutarınca hukuken sigortalı yerine geçer. Sigorta ettiren ve sigortalı, sigortacının açabileceği davaya yararlı ve elde edilmesi mümkün belge ve bilgileri vermeye zorunludur" şeklinde olduğu, davalı araç maliki ve sürücüsüne karşı da davacının rücu hakkının bulunduğu gözetilmek suretiyle hüküm tesisi gerekirken, yanılgılı değerlendirme ile yazılı olduğu biçimde hüküm tesisi doğru görülmemiştir.' [Y. 17. HD, T. 28.03.2016, E. 2015/9080, K. 2016/3878 (https://karararama.yargitay.gov.tr/, Erişim Tarihi: 31.01.2026)].

[21] RG, T. 04.02.2011, S. 27836

[22] '*HMK'nin "dava şartlarını" düzenleyen 114/2. maddesinde yer alan "Diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümler saklıdır." hükmü kapsamında KSGŞ'nın B.4.4.3 özel bir dava şartıdır. Dava şartları, davanın esası hakkındaki yargılamanın devamı için gerekli olan şartlar olup davanın açılabilmesi için değil, mahkemenin davanın esasına girebilmesi için aranan kamu düzeni ile ilgili zorunlu koşullardır. HMK'nin 115/2. maddesi uyarınca mahkeme dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir. Ancak dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için kesin süre verir. Bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse davayı, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder. KSGŞ'nın B.4.4.3 maddesi ile getirilen ZMSS'ne başvuru koşulu da mahiyeti itibariyle eksik evrakın tamamlanması ya da dava tarihinden sonra başvuru yapılması suretiyle her zaman giderilmesi mümkün olduğundan usul ekonomisi ilkesi gereğince tamamlanabilir bir dava şartı niteliğinde olduğunun kabulü gerekir. O halde Mahkemece öncelikle zarara sebebiyet verdiği iddia olunan aracın ZMS sigortasının bulunup bulunmadığı saptanıp bulunduğunun anlaşılması halinde davacıya KSGŞ'nin B.4.4.3 maddesi gereğince, risk için teminat sunan sigorta şirketine (ZMSS) başvuru için uygun bir süre verilmeli, ilgili sigortacının (ZMSS) teminat limitinin, davacının yaptığı ödemenin altında kalması halinde, teminat limitini aşan kısım bakımından davalıların sorumluluğu tartışılarak sonucuna göre karar verilmelidir.*' [İstanbul BAM 40. HD, T. 27.06.2024, E. 2021/1426, K. 2024/989

Bunun yanı sıra Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesi'nin KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3'teki düzenlemenin bir takip şartı olduğu yönünde -tespit edilebildiği kadarıyla- iki adet kararı vardır. Bu kararlarda itirazın iptali davalarında usulüne uygun olarak başlatılan bir icra takibinin varlığının özel dava şartı olduğu, bu özel dava şartının tamamlanabilir nitelikte bulunmadığı, rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmesi şeklindeki takip şartı yerine getirilmeden başlatılan icra takibinin ise usulüne uygun bir icra takibi olduğundan söz edilemeyeceği, bu sebeple söz konusu takip şartı yerine getirilmeden başlatılan icra takibine vaki itirazın iptali davasının reddedilmesi gerektiği ifade edilmiştir[23].

Diğer taraftan İstanbul BAM 9. Hukuk Dairesi'nin -tespit edilebildiği kadarıyla- bir kararında rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmesi şeklindeki takip şartı yerine getirilmeden başlatılan icra takibine vaki itirazın iptali davasında davacı kasko sigortacısına bu eksikliği tamamlaması için süre verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır[24].

(https://emsal.uyap.gov.tr/, Erişim Tarihi: 31.01.2026)].

[23] "*[…] TTK'nun 1472. maddesine göre davacının halef olması kanuni dayanak sağlamış ise de, davacı sigorta şirketi rücu hakkının sigorta şirketine başvuru şartı getiren genel şartları kabul ettiğine göre bu haklar sınırında belirlenmiştir. Genel şartlarla sigortalı aleyhine hüküm getirilemez ise de (TTK'nun 1452. maddesi) sigorta şirketi yönünden böyle bir kısıtlama da bulunmamaktadır. Bu durumda kasko genel şartlarının davacı sigorta şirketini bağlamayacağı da söylenemez. Öte yandan TTK'nun 1472. maddesi sigortalının gerçekleşen zarardan dolayı sorumlulara karşı dava hakkı varsa bu hak tazmin ettiği bedel kadar, sigortacıya intikal eder hükmü dava hakkının intikalini düzenlemektedir. Sigorta şirketinin dava hakkını kullanmasına ilişkin dava şartı/takip şartı kıstasının gözetilmeksizin dava hakkı verildiğine ilişkin bir düzenleme değildir. Dava itirazın iptali davası olduğundan anılan dava şartının tamamlanabilir nitelikte bir dava şartı olup olmadığı da somut uyuşmazlıkta tartışma konusu yapılmamıştır. Hal böyle olunca, mahkemece davalı aracının kaza tarihinde ZMMS poliçesi ile teminat altına alındığı, davalının aracının ZMMS poliçesi bulunduğunu ileri sürdüğü, Kasko Sigortası Genel Şartlarının B.4.4.3. maddesi uyarınca davacının rücuen alacak talebini sigorta limitleri dahilinde, öncelikle ilgili risk için teminat sunan davalının ZMMS poliçesini düzenleyen sigorta şirketi olan dava dışı ... Sigorta A.Ş.'ye yöneltmek zorunda olduğu, davacının anılan sigorta şirketine başvurmadan davalı aleyhine doğrudan icra takibi yapamayacağı, itirazın iptali dava şartı olan usulüne uygun başlatılan icra takibinin varlığına ilişkin şartın gerçekleşmediği gözetilerek davanın usulden reddine karar verilmesi gerekirken yanılgılı gerekçe ile yazılı şekilde hüküm kurulmasında isabet görülmemiştir.*" [Ankara BAM 21. HD, T. 30.04.2024, E. 2022/551, K. 2024/557 (https://emsal.uyap.gov.tr/, Erişim Tarihi: 31.01.2026)]. Aynı yönde bkz. Ankara BAM 21. HD., T. 26.10.2023, E. 2021/1404, K. 2023/1507 (https://emsal.uyap.gov.tr/, Erişim Tarihi: 31.01.2026).

[24] '*01.04.2013 tarihinde yürürlüğe giren, Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları'nın Hasar ve Tazminatın Sonuçları başlıklı 4.3. maddesi; "Sigorta şirketi ödediği tazminat tutarınca sigortalıya halef olur. Sigorta şirketi ödediği tutar için rücu talebini, sigorta limitleri dahilinde, öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigorta şirketine yöneltir. Sigorta şirketi*

B. Değerlendirmeler

Yukarıdaki Bölge Adliye Mahkemesi kararlarında KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3 hükümleri ile özel dava veya takip şartı ihdas edildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu bağlamda kanunda düzenlenmeyen bir hususun özel dava veya takip şartı olarak kabul edilip edilemeyeceğinin incelenmesinde fayda vardır. Öğretide bir görüş olarak bir hususun kanuni temeli olmasa dahi dava şartı olarak kabul edilebileceği, burada bir hukuki müessesenin dava şartı olduğu sonucuna varılırken esasa ilişkin inceleme yapılmasının ve karar verilmesinin engellenmesini haklı çıkaracak bir menfaatin bulunup bulunmadığının önem arz ettiği, ayrıca dava şartlarının yalnızca kanunda düzenlendiğinin kabul edilmesinin kanunlarda her türlü menfaatin gözetildiği ve kanunların eksiksiz olduğu sonucuna varılması anlamına geldiği, nelerin dava şartı olduğuna dair kesin bir sayımın yapılmasının da mümkün olmadığı ileri sürülmektedir[25].

Bizim de katıldığımız ikinci görüş, kanuni dayanağı olmayan hususların dava şartı olarak kabul edilemeyeceği yönündedir[26]. Bu görüş çerçevesinde taraf iradeleriyle dava şartı ihdas edilmesinin mümkün olmadığı belirtilmektedir[27].

---

ilgiliye karşı sahip olduğu rücu hakkını ilgili risk için sigorta teminatının bulunmadığı durumda kullanabilir. Sigorta ettiren ve sigortalı, sigortacının açabileceği davaya veya takibe yararlı ve elde edilmesi mümkün belge ve bilgileri vermeye zorunludur." hükmünü amirdir. Hüküm gereği, davacının rücu talebini öncelikli olarak zarara sebep olan aracın trafik sigortacısına yöneltmesi gerekmektedir. Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin 28.03.2016 Tarihli, 2015/9080 E. ve 2016/3878 K. Sayılı ilamı). Bu durumda mahkemece davalı tarafa ait aracın ZMMS sigortacısı olan dava dışı ... Sigorta A.Ş. nezdinde sigortalı olduğu belirtildiğinden hasar dosyası getirtilerek ve yukarıda anılan Yargıtay ilamında belirtildiği şekilde davacıya mehil verilip sonucuna göre karar verilmesi yerine yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır.' [İstanbul BAM 9. HD, T. 23.06.2022, E. 2020/1215, K. 2022/1332 (https://emsal.uyap.gov.tr/, Erişim Tarihi: 31.01.2026)].

[25] Ulugün, s. 305 vd. Ayrıca bkz. ve karş. 18.06.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda (RG, T. 2, 3, 4.07.1927, S. 622, 623, 624) (HUMK) dava şartlarının neler olduğunun -HMK'nın aksine- sayma suretiyle belirtilmediğini, bu sebeple dava şartlarının neler olduğuna Yargıtay kararlarının yön verdiğini, HMK'ya gelince m. 114'ün birinci fıkrasında dava şartlarının açıkça sayılması ve ikinci fıkrasında da diğer kanunlarda sayılan dava şartlarının saklı tutulması karşısında kanunda dava şartı olarak belirtilmeyen durumların Yargıtay tarafından dava şartı olarak kabul edilebilmesinin artık daha güç olduğunu, zira dava şartlarını belirleme hususunda HMK'da tercih edilen yöntemin Yargıtay'ın alanını son derece daralttığını, diğer taraftan HMK döneminde dahi usul ekonomisi açısından Yargıtay tarafından birtakım özel dava şartlarının içtihat yolu ile getirilmesi yolunun tamamen kapalı olduğunu söylemenin de bir hayli güç olduğunu ileri süren Albayrak, s. 937.

[26] Atıcı, s. 331; Sertkaya Daniş, s. 90-91; Desteci, s. 211; Kantarcıoğlu, s. 90.

[27] Kantarcıoğlu, s. 90.

Bunun yanı sıra yargı kararlarıyla da dava şartı getirilmesinin imkân dâhilinde olmadığı ifade edilmektedir[28]. Gerekçe olarak HMK m. 114.2'de dava şartlarının HMK'da düzenlenenlerden ibaret olmadığı belirtilirken başkaca/özel dava şartlarının "*[d]iğer kanunlarda*" yer aldığının belirtildiği, bu bağlamda dava şartlarının ancak kanun ile düzenlenebileceğinin açıkça ifade edildiği dile getirilmektedir[29]. Keza dava şartlarının kamu düzeninden olduğu da bu görüş çerçevesinde dile getirilen bir gerekçedir[30]. Burada kanunda yer alan bir şartın dava şartı olarak kabul edilebilmesinin mutlaka kanunda dava şartı olarak düzenlenmesine bağlı olmadığı, ilgili kanundaki şartın davanın görülebilmesi ve sonuçlandırılabilmesi için gerekliyse ve hâkim tarafından re'sen gözetilebilecek nitelikteyse dava şartı olarak kabul edilebileceği vurgulanmaktadır[31]. Keza bu görüşün savunucularından Desteci'ye göre nasıl ki bir hususun özel dava şartı olarak kabul edilebilmesi için mutlaka kanunda düzenlenmiş olması gerekiyorsa bir hususun takip şartı sayılması için de kanunda düzenlenmiş olması gerekmektedir, bu sebeple yargı kararları ile takip şartı oluşturulamaz[32]. Gerekçe olarak yazar; 09.06.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda[33] (İİK) takip şartları hakkında herhangi bir düzenleme bulunmadığından HMK'nın dava şartlarına ilişkin hükümlerinden uygun düştüğü ölçüde yararlanılabileceğini[34], bu bağlamda HMK m. 114.2'nin de uygun düştüğü ölçüde cebrî icra hukukunda uygulanabilir nitelikte olduğunu, HMK m. 114.2'de "*diğer kanunlarda*" denilerek özel dava şartlarının ancak kanunda düzenlenebileceği vurgulandığından özel takip şartlarının da ancak kanunda düzenlenebileceğini belirtmektedir[35]. Bununla birlikte yazar, bir hususun özel takip veya dava şartı sayılabilmesi için kanunda bu hususun takip şartı olduğunun açıkça yazılmış olmasının da aranmaması gerektiğini, ilgili kanundaki şartın takibin başlatılabilmesi ve sonuçlandırılabilmesi için gerekliyse ve icra müdürü tarafından re'sen gözetilebilecek nitelikteyse söz konusu şartın özel bir takip şartı olduğunun

[28] Sertkaya Daniş, s. 91; Desteci, s. 211.

[29] Sertkaya Daniş, s. 90-91; Desteci, s. 211.

[30] Kantarcıoğlu, s. 90.

[31] Kantarcıoğlu, s. 91.

[32] Desteci, s. 212.

[33] RG, T. 19.06.1932, S. 2128.

[34] Desteci, s. 44-45, 47.

[35] Desteci, s. 212.

kabul edileceğini dile getirmektedir[36].

SK m. 30.23'e göre SK'da hüküm bulunmayan hâllerde HMK hükümleri sigortacılıktaki tahkim hakkında da kıyas yoluyla uygulama alanı bulur. Dolayısıyla iştirak edilen ikinci görüş (açık deyişle özel dava veya takip şartlarının ancak kanunda düzenlenebileceği görüşü) sigortacılıktaki tahkim bakımından da geçerlidir.

İştirak edilen ikinci görüş doğrultusunda kasko sigortacısının rücu talebini öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltmesi gerekliliğinin bir dava veya takip şartı olarak kabul edilemeyeceği düşüncesindeyiz. Zira TTK'da veya başka bir kanunda sigortacı tarafından rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmesi gerektiğine işaret eden hiçbir hüküm yoktur. Keza taraf iradeleri ile dava şartı ihdas edilmesi de olanaklı değildir.

C. Öneriler

Yukarıda da ifade edildiği üzere KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3'te zarar sorumlusuna/sorumlularına bir tartışma defi ileri sürme hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmesi gerektiği hususu zarar sorumlusu/sorumluları tarafından ileri sürülmedikçe re'sen gözetilemez[37].

Rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmesi gerektiği hususu bir davada defi olarak ileri sürüldüğünde nasıl bir yol izlenmesi gerektiği incelenmelidir. Daha önce de belirtildiği üzere rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmesi gerekliliği bir geciktirici defi niteliğindedir. Burada yine bir geciktirici defi olan ödemezlik defi/borcun ifa edilmediği defi[38] ileri sürüldüğünde mahkemece nasıl bir karar verilmesi gerektiği hususunda ileri sürülen görüşlerden esinlenilebilir.

İki tarafa borç yükleyen bir sözleşmenin taraflarından birinin kendi edimini ifa etmediği veya ifasını teklif etmediği hâlde karşı edimin ifası için açtığı davada diğer taraf ödemezlik defini ileri sürdüğü takdirde mahkemece

[36] Desteci, s. 212.

[37] Def'inin borçlu tarafından ileri sürülmesi gerektiği, hâkim tarafından re'sen dikkate alınamayacağı hususunda bkz. Eren/Dönmez, C. I, s. 122, N. 91.

[38] Ödemezlik definin geciktirici bir defi olduğu hususunda bkz. Kaniti, s. 150; Eren/Dönmez, C. I, s. 117, N. 83; Pekmez, s. 79.

nasıl bir karar verilmesi gerektiği tartışmalıdır. Bir görüş, verilecek kararın davanın şimdilik reddi/reddi kararı olduğu yönündedir[39]. Bu görüş çerçevesinde şimdilik ret kararının usulden ret değil esastan ret kararı olduğu, böyle bir kararın verilmesinin ardından davacının kendi edimini ifa ettikten veya ifasını teklif ettikten sonra karşı edimin ifası için dava açarsa önce açılan ve esastan reddedilen dava sonucunda verilen hükmün ikinci kez açılan davada kesin hüküm oluşturmayacağı, zira her iki davada ileri sürülen vakıaların birbirinden farklı olduğu ifade edilmektedir[40]. Bu görüşün usul ekonomisine uygun olmadığı ileri sürülerek eleştirildiği görülmektedir[41].

İkinci bir görüş ise mahkemenin bir ara kararla davacıya kendisine düşen edimi yerine getirmesi için süre tanıması ve bu süre içinde davacı edimini yerine getirirse davanın kabulüne karar vermesidir[42]. Diğer taraftan bu görüşün de usul ekonomisine uygun olmadığı eleştirisi mevcuttur[43].

Üçüncü bir görüş olarak şarta bağlı bir hüküm olan aynı anda ifaya mahkûmiyet kararı[44] verilebileceği ileri sürülmektedir[45]. Bu görüşün usul ekonomisine uygun olduğu dile getirilmektedir[46]. Bununla birlikte bu görüşe karşı aynı anda ifaya mahkûmiyet kararlarının icrasına ilişkin herhangi bir

---

[39] Kaniti, s. 171 vd.; Saymen/Elbir, s. 611; Oğuzman/Öz, s. 362, N. 1116; Tanrıver, "Şarta Bağlı Hüküm", s. 47-48; Tanrıver, Medenî Usûl Hukuku, s. 1150-1151; Feyzioğlu, s. 138; von Tuhr, s. 525; Nomer, s. 374, N. 173.6; Postacıoğlu/Altay, s. 743, N. 1397; Üstündağ, s. 804.

[40] Tanrıver, "Şarta Bağlı Hüküm", s. 46-dn. 5.

[41] Pekcanıtez/Atalay/Özekes, s. 425; Atalı, s. 1978.

[42] Umar, s. 858.

[43] Pekcanıtez/Atalay/Özekes, s. 425; Atalı, s. 1978.

[44] Şarta bağlı hüküm, hâkimin bir hakkın varlığını veya zaten varlığını tanıdığı bir hakkın sona ermesini gelecekte gerçekleşmesi objektif olarak şüpheli bulunan bir olayın mevcudiyetine bağlamasıdır (Postacıoğlu, s. 113; Üstündağ, s. 803; Tanrıver, "Şarta Bağlı Hüküm", s. 45; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 1146; Muşul, s. 67). Aynı anda ifaya mahkûmiyet kararında taraflardan birinin ediminin yerine getirilmesi diğerinin ediminin yerine getirilmesi şartına bağlanmaktadır, bu yönüyle söz konusu karar şarta bağlı hüküm niteliğindedir (Tanrıver, "Şarta Bağlı Hüküm", s. 46-47; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 1148).

[45] Pekcanıtez/Atalay/Özekes, s. 425-426; Atalı, s. 1979; Pekmez, 456 vd. Alacaklının kendi ediminin ifasını teklif etmeden dava açması ihtimâlinde davalının ödemezlik defini ileri sürmesi üzerine davanın reddedileceğini savunan Postacıoğlu/Altay, edimin ifası teklif edilerek dava açıldığında aynı anda ifaya mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Bkz. Postacıoğlu/Altay, s. 743-744, N. 1398. Bununla birlikte bkz. Alacaklının kendi ediminin ifasını teklif ederek ödemezlik definin hüküm ifade etmesini engellemesinin mümkün olduğunu, bu durum karşısında nasıl olup da hâlen aynı anda ifaya mahkûmiyet hükmü verileceği hususunun anlaşılamadığını ifade eden Pekmez, s. 438-dn. 71.

[46] Pekcanıtez/Atalay/Özekes, s. 426; Atalı, s. 1979.

hüküm bulunmadığı, bir an için mahkemelerin aynı anda ifaya mahkûmiyet kararı verebileceği düşünülse dahi bunların icrasının mevcut icra ve iflâs hukuku sistemi karşısında mümkün olmadığı/çözülmesi güç sorunlar ortaya çıkardığı, icrası mümkün olmayan/icra sürecinde çözülmesi güç sorunlar doğuran bir hükmün de pratik olarak herhangi bir yarar sağlamayacağı eleştirileri yöneltilmiştir[47].

[47] Tanrıver, "Şarta Bağlı Hüküm", s. 47; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 1149; Üstündağ, s. 804; Kaniti, s. 172-173, 175-176. Öğretide -ödemezlik definin ileri sürülmesi durumunda verilen aynı anda ifaya mahkûmiyet kararından bağımsız bir şekilde, genel olarak- şarta bağlı hüküm verilip verilemeyeceği hususunda görüş birliği yoktur. Bkz. Şarta bağlı hüküm verilemeyeceği görüşünde olan Berkin, s. 211, N. 543; Kuru, s. 3073; Muşul, s. 37, 69-70; Tanrıver, "Şarta Bağlı Hüküm", s. 49-50; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 493, 1151-1152; Üstündağ, s. 803 vd.; Yılmaz, s. 2917; Umar, s. 856 vd. Bu görüş çerçevesinde hükmün hukuki sonuçlar doğurmasının veya doğurduğu sonuçların ortadan kalkmasının tarafların iradesine ve yargılamaya yabancı olan bir olayın gerçekleşmesine bağlanmasının devletin yargılama ve adalet dağıtma işlevleri ile bağdaşmayacağı, medeni usul hukukunun gerçeği belirleme şeklindeki temel amacı ve işleviyle örtüşmeyeceği dile getirilmektedir (Tanrıver, "Şarta Bağlı Hüküm", s. 49; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 1151-1152; Üstündağ, s. 804). Keza HMK m. 297.2 (HUMK m. 388.2 ve 389) uyarınca hükümde tarafların hak ve borçlarının şüphe ve tereddüde mahal vermeyecek biçimde açıkça ortaya konulması zorunlu olduğundan şarta bağlı hükmün kabulü olanaklı değildir (Kuru, s. 3073; Tanrıver, "Şarta Bağlı Hüküm", s. 49; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 1151; Muşul, s. 69). Ayrıca şartın gerçekleşip gerçekleşmediği hususunun yeni bir davaya konu olabileceği, bu durumun da usul ekonomisi ile bağdaşmadığı söylenmektedir (Muşul, s. 69-70). Buna ek olarak şarta bağlı dava açılamayacağına ilişkin ilkeye paralel bir şekilde şarta bağlı hüküm kurulmasının da kabul edilmemesi gerektiği ileri sürülmektedir (Tanrıver, "Şarta Bağlı Hüküm", s. 49; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 1151). Bundan başka şarta bağlı hükmün maddi anlamda kesin hüküm gücünden de yoksun olduğu ifade edilmektedir (Tanrıver, "Şarta Bağlı Hüküm", s. 49; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 1151). Keza İİK'da şartlı hükümlerin icrasına ilişkin açık bir düzenleme yer almadığından bu tür hükümlerin icra edilememe riski taşıdığı veya icra sürecinde ciddi sorunlara yol açabileceği belirtilmektedir (Tanrıver, "Şarta Bağlı Hüküm", s. 49; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 1151). Bu görüşü savunan yazarlardan Umar, icra müdürünün ilâmda yazılı şartın gerçekleşip gerçekleşmediğini bilemeyeceğini, bu konuda araştırma yapma görev ve yetkisinin bulunmadığını, keza takip borçlusunun şartın gerçekleşmediğini iddia etmesi üzerine başlatılan takibe şikâyet yoluyla karşı çıkamayacağını, zira icra dairesinin ilâmın ibrazı ile yapılan talep üzerine icra emrini gönderirken kendisine düşen bir görevi yerine getirmekte kusurlu davranmamış/kanuna aykırı bir işlem yapmamış olduğunu, ilâmların icrasında itiraz imkânı bulunmadığından takip borçlusunun itiraz yoluna da başvuramayacağını ifade etmektedir (Umar, s. 856). Bkz. ve karş. Şarta bağlı hüküm verilemeyeceğini belirtmekle birlikte Türk hukukunda maddi hukukun zorlamasıyla şarta bağlı hüküm verilmesi hususunda bir gereksinimin doğmaya başladığını, bu gereksinim göz önünde bulundurularak şarta bağlı hükmün icrası da dikkate alınarak yeni bir düzenleme yapılmasının uygun olacağını ifade eden Özekes, s. 497-498 ve s. 497-dn. 41. Buna karşılık bkz. Şarta bağlı hüküm verilebileceği görüşünde olan Postacıoğlu, s. 112 vd.; Postacıoğlu/Altay, s. 743, N. 1396; Pekcanıtez/Atalay/Özekes, s. 426; Atalı, s. 1979; Boran Güneysu, s. 128-129. Buna göre HMK'da (HUMK'da) şarta bağlı hüküm verilmesini yasaklayan bir düzenleme bulunmamaktadır (Boran Güneysu, s. 128). Hatta İİK m. 24.4'ün şarta bağlı hüküm verilmesine kanuni dayanak teşkil ettiği dile getirilmektedir (Postacıoğlu, s. 112, 114; Boran Güneysu, s. 128). TBK m. 56.2'nin de şarta bağlı hüküm verilebileceği

Diğer taraftan üçüncü görüşün temsilcilerinden Pekmez, aynı anda ifaya mahkûmiyet kararının icrasına ilişkin olarak davacının karşı edimi ifa ettiği veya karşı edimin ifasını teklif ettiği hususunu icra dairesi nezdinde ispatlaması durumunda ilâmı doğrudan icraya koyabileceğini, zira ilâmın icrası sırasında şartın gerçekleşip gerçekleşmediğini incelemekle görevli ve yetkili olan kurumun icra dairesi olduğunu, karşı edimin ifa edildiği veya ifasının teklif edildiği hususu ispat edilemediği takdirde icraya başlanmayacağını, bu husus ispatlandığı takdirde ise icraya devam edilmesi gerektiğini, işin niteliği elverdiği ölçüde icra dairesinin ifa temsilcisi sıfatıyla ifa teklifini borçluya yöneltmesi yoluna da başvurulabileceğini dile getirmektedir[48]. İfanın ya da ifa teklifinin yapılıp yapılmadığı hususunda tereddüt bulunduğu yahut ifa ya da ifa teklifi ilâma uygun olmadığı hâlde icra memurunun icraya başlaması durumunda borçlunun İİK m. 17 çerçevesinde icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurabileceği belirtilmektedir[49]. Burada icra aşamasında ifanın ya da ifa teklifinin sözleşmeye uygun olup olmadığının belirlenebilmesinin ilâmda karşı edim borcunun içeriğinin açık ve net bir biçimde ortaya konulmasına bağlı olduğu, zira icra dairesinin ilamı yorumlama, değiştirme, tavzih etme gibi bir yetkisinin bulunmadığı vurgulanmaktadır[50]. Bunlara ek olarak yazar, alacaklının ilâmsız icra yoluna başvurması durumunu da incelemekte; bu durumda borçlunun itiraz ederek takibi durdurabileceğini, bu defiyi takibe itirazında veya takibe itirazı üzerine açılan itirazın iptali davasında ileri

düşüncesini destekleyen bir düzenleme olarak ele alınmaktadır (Postacıoğlu, s. 115). Buna ek olarak hüküm fıkrasının ve şartın açık ve net bir şekilde yazılması durumunda HMK m. 297.2'nin (HUMK m. 389'un) ihlâl edilmiş olmayacağı belirtilmektedir (Boran Güneysu, s. 128). Şarta bağlı dava açılamamasının şarta bağlı hüküm verilememesi sonucunu doğuracağı gerekçesine de itiraz edilmektedir (bkz. Boran Güneysu, s. 129). Şarta bağlı hüküm verilememesi nedeniyle davaların reddedildiğine, gereksiz yere uzadığına veya tarafların haklarını elde etmesinin geciktiğine dikkat çekilerek şarta bağlı hükmün usul ekonomisi ve adil yargılanma ilkesi çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği de eklenmektedir (Boran Güneysu, s. 129). İİK'da şarta bağlı hükmün icrasına ilişkin bir düzenleme bulunmadığı, bu nedenle şarta bağlı hükmün icrasının mümkün olmadığı veya çok zor olacağı hususunun da yerinde bir itiraz olmadığı, şarta bağlı hükmün icrası sırasında icra memurunun şartın gerçekleşip gerçekleşmediğini gözetmesine ve buna göre ilâmı icra etmesine engel bulunmadığı, şartın ne olduğu açık ve net bir şekilde belirlendiği sürece icra memurunun -şartı da gözeterek- ilâmı olduğu gibi icra edebileceği, tereddüt halinde tavzih talep edebileceği söylenmektedir (Boran Güneysu, s. 129). Şarta bağlı hüküm kavramının maddi anlamda kesin hüküm (HMK m. 303) kavramı ile çelişmediği de ifade edilmektedir (Postacıoğlu, s. 114; Postacıoğlu/Altay, s. 743, N. 1396).

[48] Pekmez, s. 460.

[49] Pekmez, s. 460-461.

[50] Pekmez, s. 461.

sürebileceğini, bunun üzerine hâkimin itirazın iptali davasında aynı anda ifaya hükmedeceğini, bu hükmün davanın kabulü/itirazın iptali niteliği taşıdığını, bununla birlikte icra inkâr tazminatına hükmedilmesinin söz konusu olmayacağını, davacı karşı edimi ifa ettiğini veya ifasını teklif ettiğini ispat ederse takibe -yukarıda açıklandığı şekilde- devam edilebileceğini dile getirmektedir[51].

Bu görüşler doğrultusunda rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmesi gerektiği zarar sorumlusu tarafından ileri sürüldüğünde nasıl bir yol izlenmesi gerektiği hususunda üç ihtimal akla gelmektedir: (1) Mahkemenin davanın reddine karar vermesi, (2) mahkemenin davacı kasko sigortacısına ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvurması için süre vermesi ve bu süre içinde başvuru yapılırsa davanın kabulüne, başvuru yapılmazsa reddine karar vermesi, (3) mahkemenin davacı kasko sigortacısının ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvurmuş olması kaydıyla tazminatın davalıdan tahsiline (davanın kabulüne) karar vermesi.

Birinci ihtimâlde, açık deyişle davanın şimdilik reddi ihtimâlinde davanın reddine ilişkin hüküm, ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvuru şartı yerine getirildikten sonra açılacak davada maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyecektir. Burada davanın reddine ilişkin hüküm, rücu talebinin henüz zarar sorumlularına karşı ileri sürülemeyeceğinin tespiti niteliğinde olup maddi anlamda kesin hüküm etkisi de yalnızca bu kapsamda gündeme gelecektir. Şöyle ki bir davada verilen hükmün diğer davada maddi anlamda kesin hüküm teşkil ettiğinden söz edilebilmesi için her iki davada tarafların ve dava sebeplerinin aynı olmasının yanı sıra "*ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması*" da gerekir (bkz. HMK m 303). Kasko sigortacısı tarafından zarar sorumlusuna karşı açılan davanın öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvuru şartının yerine getirilmemiş olması sebebiyle reddine ilişkin hüküm rücu alacağının zarar sorumlusundan henüz talep edilemeyeceğine ilişkin olarak maddi anlamda kesin hüküm niteliğini haizdir, yoksa rücu alacağının mevcut olup olmadığına ilişkin herhangi bir değerlendirme içermemektedir. İlgili risk için teminat sunan sigortacıya başvuru şartı yerine getirilmeden açılan dava reddedildikten sonra aynı dava yine söz konusu başvuru şartı yerine getirilmeden açılırsa maddi anlamda kesin hükmün varlığı sebebiyle dava şartı yokluğundan dolayı usulden reddedilir. Bununla birlikte yukarıda da belirtildiği üzere ilk davanın

[51] Pekmez, s. 463-465.

reddine ilişkin hüküm, öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvuru şartı yerine getirildikten sonra açılacak ikinci dava açısından maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez.

Diğer taraftan davalı zarar sorumlusu/sorumluları öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvurulması gerektiğini bir defi olarak ileri sürdüğünde mahkemenin davanın reddine karar vermesi usul ekonomisine uygun bir çözüm değildir. Gerçekten de kasko sigortacısı davası reddedildiğinde ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvurduktan sonra ikinci bir dava açmak zorunda kalacaktır.

Davalı zarar sorumlusu/sorumluları öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvurulması gerektiğini bir defi olarak ileri sürdüğünde mahkemenin kasko sigortacısının ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvurması şartıyla tazminatın davalılardan tahsiline/davanın kabulüne karar vermesi ihtimâline (üçüncü ihtimâle) gelince bu kararın icrasında ortaya çıkabilecek zorlukların böyle bir hüküm verilmesinin pratik yararını azaltabileceği eleştirisi yöneltilebilir. Şöyle ki mahkemenin vereceği kararda şartın içeriğini açık ve net bir biçimde ortaya koyması gerektiği, bu çerçevede hükümde kasko sigortacısının KTK m. 97.1 gereğince ZMM sigortacısına yapacağı başvuruda bulunması gereken belgelerin neler olduğunun kararda açıkça belirteceği, icra memurunun kasko sigortacısının ilgili risk için teminat sunan sigortacıya söz konusu belgeler ile başvurduğu hususu ispat edilemediği takdirde borçluya (zarar sorumlusuna) icra emri göndermeyeceği/ispat edilebildiği takdirde borçluya (zarar sorumlusuna) icra emri göndereceği, ilgili risk için teminat sunan sigortacıya gereği gibi başvuruda bulunulmadığı hâlde icra emri gönderildiğini iddia eden borçlunun İİK m. 17 çerçevesinde icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurabileceği düşünülebilir. Bu durumda icra mahkemesince söz konusu başvurunun gereği gibi yapılıp yapılmadığı, örneğin ZMMSGŞ Ek 6'da gösterilen belgeler ile başvuruda bulunulup bulunulmadığı değerlendirilecek, tıpkı mahkemenin davanın reddine karar vermesinde olduğu gibi yeni bir yargılama yapılması zorunluluğu ortaya çıkacaktır. Buna rağmen şarta bağlı karar verilmesinin davanın reddine karar verilmesine göre usul ekonomisine daha uygun bir çözüm yolu olduğu açıktır. Zira icra mahkemesindeki yargılama usulü (bkz. İİK m. 17) sürecin daha hızlı ilerlemesine yardımcı olabilecektir. Ayrıca davanın reddine karar verilmesi hâlinde ikinci davada başvurunun gereği gibi yapılıp yapılmadığı hususunun yanı sıra alacağın varlığı veya yokluğu da incelecektir. Oysa şarta bağlı kararın verildiği davada alacağın varlığı veya yokluğu zaten incelenmiş

olacak, tabiîdir ki icra memuru işlemine karşı şikâyet yoluna başvurulduğunda alacağın varlığı veya yokluğu değerlendirilmeyecek, yalnızca başvuru şartına ilişkin bir inceleme yapılacaktır.

Mahkemece davacı kasko sigortacısına ZMM veya İMM sigortacısına başvuruda bulunması için uygun bir süre verilmesi, aksi takdirde davanın reddedilmesi ihtimâlinde (ikinci ihtimâlde) ise başvurunun gereği gibi yapılıp yapılmadığı hususu ayrı bir yargılama faaliyeti yürütülerek değil de aynı davada incelenecektir. Bu açıdan söz konusu çözüm yolu, davanın reddine hükmedilmesi veya şarta bağlı hüküm tesis edilmesi çözümlerine göre pratik açıdan daha uygun gözükmektedir. Bu çözümün Bölge Adliye Mahkemesi kararlarından farkı şudur: Başvurunun bir dava şartı olarak kabul edilmemesi sebebiyle başvuru yapılmadığı hususu davalı tarafça ileri sürülmedikçe mahkemece re'sen nazara alınamayacak, dolayısıyla mahkeme kasko sigortacısına başvuru için re'sen süre veremeyecek, bu husus bir defi olduğundan cevap veya ikinci cevap dilekçesinde ileri sürülebilecek (HMK m. 141.1), cevap veya ikinci cevap dilekçesinde ileri sürülmediği takdirde ise ancak ıslah yoluyla ya da kasko sigortacısının açık muvafakatiyle söz konusu definin ileri sürülmesi mümkün olacaktır (HMK m. 141.2)[52].

IV. RÜCU TALEBİNİ ÖNCELİKLE İLGİLİ RİSK İÇİN TEMİNATSUNANSİGORTACIYAYÖNELTMEZORUNLULUĞUNUN OLMADIĞI VEYA BU HUSUSTA TEREDDÜT DUYULABİLECEK HÂLLER

ZMMS limitlerinin üzerinde kalan kısım için İMMS yaptırılmamışsa kasko sigortacısı, bu kısım için zarar sorumlusuna doğrudan başvurabilir. KSGŞ B.4/4.3, c. 2'nin "*sigorta limitleri dâhilinde*" ibaresi de varılan bu sonucu desteklemektedir. Diğer taraftan ZMMS limitlerinin üzerinde kalan kısım için İMMS yaptırılmışsa kasko sigortacısı, bu kısım için öncelikle İMM sigortacısına başvuruda bulunmadan doğrudan zarar sorumlusuna başvuramaz. Kasko sigortacısı, aynı zamanda zarar sorumlusunun ZMM sigortacısı ise sigortalıya ödediği tazminattan ancak ZMMS poliçesinde yazılı limitlerin üzerinde kalan kısım için zarar sorumlusuna karşı rücu davası açabilir[53]. Bu

[52] Bununla birlikte sigortacılıktaki tahkim bakımından bkz. ve karş. SK m. 30.23'ün atfıyla HMK m. 428.3.

[53] "*Dava, kasko sigorta sözleşmesinden kaynaklanan ve TTK.nun 1301 nci maddesine dayalı rücuen tazminat istemine ilişkindir. Davalıya ait araç da davacı sigorta şirketine trafik sigortası ile sigortalıdır. Böyle bir durumda, davacı sigorta şirketi kasko sigortası sebebiyle sigortalısına yaptığı ödeme ile yasadan kaynaklanan halefiyet hakkına ilke olarak kavuşması*

bağlamda ZMMS poliçesinde yazılı limitlerin üzerinde kalan kısım için İMMS yoksa bu kısım için aynı zamanda zarar sorumlusunun ZMM sigortacısı olan kasko sigortacısının doğrudan zarar sorumlusuna başvurması mümkündür.

KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3 bağlamında incelenmesi gereken başka bir husus kasko sigortacısının herhangi bir yükümlülüğü bulunmadığı hâlde, örneğin gerçekleşen riziko sigorta teminatı kapsamına dâhil olmamasına rağmen sigortalısına yaptığı ödemelerdir (lütuf-hatır ödemesi/*ex gratia*/*Kulanzzahlung*). Bir görüşe göre böyle bir ödeme sigortacıya TTK m. 1472 çerçevesinde halefiyet hakkı kazandırmaz[54]. Bununla birlikte sigortacı, sigortalısının talep hakkını alacağın devri (TBK m. 183 vd.) hükümlerine göre temlik alarak zarar sorumlusuna/sorumlularına karşı başvurabileceği[55] gibi TBK m. 127'nin şartları gerçekleştiğinde de zarar sorumlusuna/sorumlularına karşı başvuru imkânı elde edilebilir[56]. İkinci bir görüşe göre ise bu tür bir

gerekir. Ne var ki, davacı sigorta şirketi, davalıya ait zarara neden olan aracı da trafik sigortası ile kendisi sigorta ettiğine göre, davalının bu kaza ile neden olduğu zararlar bakımından poliçelerde belirlenen limitler çerçevesinde davalının hukuki sorumluluğunu, KTK. 85.ve 91. maddeleri hükümleri uyarınca üzerine almış bulunmaktadır. Bir başka deyişle, davacı sigortacı, az önce değinilen yasal düzenlemeler ile bir yandan sigortalının halefiyet hakkını kullanarak davalıya rücu edebilme imkanına kavuştuğu gibi, öte yandan aynı olay sebebiyle davalının hukuki sorumluluğunu limitler çerçevesinde üzerine almış bulunmakta kısaca, hem zarar gören, hem de zarar sorumlusu sıfatlarını üzerinde toplamış bulunmaktadır. Böyle bir durumda ilke olarak; sigortalısına karşı zararı karşılamak amacıyla hukuki sorumluluğu üzerine alan davacı sigorta şirketinin bu ilkeyi bertaraf edecek şekilde zarar sorumlusu sıfatı ile davalı araç sahibine karşı limitler çerçevesinde rücu davası açabilme hakkının bulunmadığının kabulü gerekir. Dava konusu olayda, davacı sigorta şirketinin sigortalısına ödediği.1.022.000.000. TL.hasar tazminat miktarı yönünden, (kendi poliçeleri ile davalının trafik sigortacısı olarak hukuki sorumluluğunu üzerine aldığına göre) davalıya, karşı trafik sigortasında belirlenen limitler üzerinde bir başvuru hakkı bulunduğu dikkate alınarak, davalıya ait aracın trafik sigortasının limiti tespit edilerek, bu çerçevede yapılacak inceleme sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir." [Y. 11. HD, T. 06.05.2002, E. 2002/669, K. 2002/4417 (www.lexpera.com.tr, Erişim Tarihi: 31.01.2026)]. Aynı yönde bkz. Y. 11. HD, T. 29.05.2000, E. 2000/3748, K. 2000/4732; Y. 11. HD, T. 03.10.2005, E. 2004/11853, K. 2005/9102 (www.lexpera.com.tr, Erişim Tarihi: 31.01.2026).

[54] Omağ, s. 86; Franko, s. 55-58; Kender, s. 408; Çeker, s. 177; Kayıhan, s. 1602; Can, s. 42; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 274; Yazıcıoğlu/Şeker Öğüz, s. 197; Kızılsümer, s. 58; Ölmez, s. 17; Aral Eldeleklioğlu, s. 997; Özdemir, s. 1448-1449; Yüce, s. 180. Alman hukukunda mülga ASSK m. 67'ye ilişkin olarak aynı yönde bkz. Tretsch/Zersch, N. 268.

[55] Omağ, s. 86'nın atfıyla s. 73; Kender, s. 408; Çeker, s. 177; Kayıhan, s. 1602; Yazıcıoğlu/Şeker Öğüz, s. 197; Aral Eldeleklioğlu, s. 997-998; Kızılsümer, s. 58, 86 vd.; Özdemir, s. 1451-1452.

[56] Omağ, s. 86'nın atfıyla s. 73; Kender, s. 408; Kızılsümer, s. 58; Aral Eldeleklioğlu, s. 997-998.

ödeme sonucunda da TTK m. 1472 çerçevesinde halefiyet gerçekleşir[57]. İlk görüş kabul edilirse sigortalının talep hakkının kasko sigortacısına TBK m. 127 ya da 183 vd. hükümlerine göre intikal etmesi hâlinde öncelikle ZMM sigortacısına başvurulmasının gerekli olup olmadığı sorunu ortaya çıkacaktır. Zira KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3'ün lafzı incelendiğinde öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvuru şartının, talep hakkının TTK m. 1472'de düzenlenen halefiyet yoluyla elde edildiği durumlar için getirildiği izlenimi doğmaktadır. Buna bağlı olarak kasko sigortacısının sigortalısının talep ve dava haklarını TBK m. 127 ya da 183 vd. hükümlerine göre elde etmesi hâlinde öncelikle ZMM sigortacısına başvurmasının gerekli olmadığı savunulabilir. Öte yandan bu izlenime itibar edilir, fakat ikinci görüş kabul edilirse KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3 hükümlerinin uygulama alanı bulacağı açıktır. Ne var ki gerek TTK m. 1472 gerekse TBK m. 127 ile 183 vd. hükümleri, sigortalısına ödeme yapan kasko sigortacısının zarar sorumlusuna/sorumlularına başvuru hakkı kazanmasını temin etmek bakımından aynı işlevi görmektedir. Nihai hedefin, kasko sigortacısının öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvuru yapmaya mecbur bırakılması olduğu dikkate alındığında sigortacının, sigortalısının talep ve dava haklarını kazanma şekli esas alınarak yapılacak bir ayrımın haklı bir gerekçesi bulunmamaktadır. Bu sebeple birinci görüş kabul edilse dahi sigortalısına hatır ödemesi yapan kasko sigortacısının TBK m. 127 ya da 183 vd. hükümleri çerçevesinde zarar sorumlusuna/sorumlularına karşı açacağı davada da öncelikle ZMM sigortacısına başvurması gerektiği düşüncesindeyiz.

SONUÇ

Kasko sigortacısının sigortalısına ödediği tutar için rücu talebini sigorta limitleri dâhilinde öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltmesi gerektiğine ilişkin KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3 hükümleri TTK m. 1472'ye aykırı değildir. Dolayısıyla TTK m. 1472'ye aykırı sözleşmelerin geçersiz olduğunu düzenleyen TTK m. 1486.1 hükmü, rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmesi gerekliliği getirilmesine engel oluşturmamaktadır. KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3'te kasko sigortacısının, kendisine karşı müteselsilen sorumlu olan zarar sorumlularından (bkz. KTK m. 85.1, m. 88.1, TBK m. 61) dilediğine başvurma hakkına bir sınırlama getirilmiştir. Böylece zarar sorumlularına bir tartışma defi ileri sürme, açık deyişle kasko sigortacısına karşı öncelikle ilgili risk için teminat sunan

[57] Ünan, s. 243-244. Alman hukukunda aynı yönde bkz. Mülga ASSK m. 67'ye ilişkin olarak Baumann, N. 80 vd.; ASSK m. 86'ya ilişkin olarak Armbrüster, N. 37 vd.; Wandt, N. 940.

sigortacıya başvurulması gerektiğini ileri sürmek suretiyle ifadan geçici bir süre ile kaçınma hakkı verilmiştir. Rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltileceğine ilişkin kasko sigorta sözleşmesi şartı tam üçüncü kişi yararına sözleşme (bkz. TBK m. 129) niteliğindedir.

Rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmiş sayılabilmesi için bu talebin dava, takip veya tahkim yoluyla yöneltilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Rücu talebinin herhangi bir şekilde, açık deyişle dava, takip veya tahkim dışı bir yol ile yöneltilip de reddedilmesi ya da yanıtsız bırakılması hâlinde de rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmesi gerekliliği yerine getirilmiş olur. Keza KSGŞ B.4/4.3, c. 2 ve 3 çerçevesinde rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmesi gerekliliğinin yerine getirilmiş sayılabilmesi, sigortacının edimine ilişkin araştırmalarını gereği gibi yapabilmesine imkân tanıyan bilgi ve belgelere sahip olmasını gerektirir. Bu sebeple ZMM sigortacısına KTK m. 99.1'deki belgeler ile rücu talebi yöneltilmelidir. İlgili risk için teminat sunan sigortacı temerrüde düştüğü âna kadar rücu talebine yanıt vermemişse bu talebi reddetmiş sayılır. Bu esastan hareketle ZMMS açısından KTK m. 99.1'deki sekiz günlük sürenin uygulama alanı bulacağı sonucuna varılır.

Rücu talebinin öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltilmesi gerektiği hususu bir defi olduğundan zarar sorumlusu tarafından ileri sürülmedikçe re'sen nazara alınamaz. Bu husus bir defi olarak ileri sürüldüğünde mahkeme, davacı kasko sigortacısına rücu talebini ilgili risk için teminat sunan sigortacıya yöneltmesi için süre tanımalı ve bu süre içinde rücu talebi yöneltilirse davanın kabulüne, yöneltilmezse davanın reddine karar vermelidir. Söz konusu defi cevap veya ikinci cevap dilekçesinde ileri sürülebilir (bkz. HMK m. 141.1), cevap veya ikinci cevap dilekçesinde ileri sürülmemişse ancak ıslah yoluyla veya kasko sigortacısının açık muvafakatiyle ileri sürülebilir (bkz. HMK m. 141.2). Zarar sorumlusu ZMMS limitlerinin üzerinde kalan kısım için İMMS yaptırmamışsa bu kısım için doğrudan zarar sorumlusuna başvurulabilir. Hatır ödemelerinde TTK m. 1472'de düzenlenen halefiyetin işlerlik kazanmayacağı görüşü kabul edilse dahi kasko sigortacısının sigortalısına hatır ödemesi yaparak onun talep ve dava haklarını TBK m. 127 ya da 183 vd. hükümleri çerçevesinde elde etmesi ihtimalinde de öncelikle ilgili risk için teminat sunan sigortacıya başvuru zorunluluğunun aranacağı düşüncesindeyiz.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Burak, "Kasko Sigortalarında Aracın Kendi Anahtarı ile Çalınmasını Teminat Dışında Tutan Kloz Geçerli Bir Özel Şart mıdır?", Prof. Dr. Şener Akyol'a Armağan, Filiz Kitabevi, İstanbul 2011, s. 75-94.

Albayrak, Hakan, "Tasarrufun İptali Davalarında Yargıtay Tarafından Kabul Edilen Özel Dava Şartları", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, C. 64, S. 4, s. 931-974.

Aral Eldeleklioğlu, İrem, "Yangın Sigortalarında Yapı Malikine Rücu", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2016, C. 22, S. 3, s. 985-1023.

Arat, Ayşe, "Müteselsil Borçlarda Alacaklı ile Borçlular Arasındaki İlişkinin Hüküm ve Sonuçları", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018, C. 26, S. 2, s. 325-366.

Armbrüster, Christian, "10 VVG §86", Prölss/Martin Versicherungsvertraggesetz, 29. Auflage, Beck, München 2015.

Atabek, Reşat, Sigorta Hukuku, Duygu Matbaası, İstanbul 1950.

Atalı, Murat, "§16. Karar ve Hüküm", Pekcanıtez Usûl-Medenî Usûl Hukuku, C. III, 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 1965-2087 (Editörler: Pekcanıtez, Hakan/Özekes, Muhammet/Akkan, Mine/Taş Korkmaz, Hülya).

Atıcı, Cansu, Medeni Usûl Hukukunda Dava Ehliyeti, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.

Ayhan, Rıza/Çağlar, Hayrettin/Özdamar, Mehmet, Sigorta Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.

Baumann, Horst, "§67 [Gesetzlicher Ubergang von Ersatzansprfichen]", Berliner Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz, Springer, Berlin/Heidelberg 1999 (Hrsg.: Honsell, Heinrich).

Berkin, Necmettin M., Medenî Usul Hukuku Esasları, Hamle Matbaası, İstanbul 1969.

Biten, Bahar Yağmur, Kasko Sözleşmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2022.

Boran Güneysu, Nilüfer, Medenî Usûl Hukukunda Karar, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.

Bozer, Ali, Sigorta Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1965.

Burmann, Michael, "§10. Kraftfahrzeug-Kaskoversichreung", Münchener Anwalts Handbuch Versicherungsrecht, 3. Auflage, Beck, München 2013 (Hrsg: Höra, Knut).

Can, Mertol, Türk Özel Sigorta Hukuku, C. I, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.

Çeker, Mustafa, Sigorta Hukuku, 28. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana 2025.

Çilenti Konuralp, Ayşen, Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.

Desteci, Bülent, İcra Hukukunda Takip Şartları, Adalet Yayınevi, Ankara 2024.

Eren, Fikret/Dönmez, Ünsal, Eren Borçlar Hukuku Şerhi, C. I, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.

Eren, Fikret/Dönmez, Ünsal, Eren Borçlar Hukuku Şerhi, C. III, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.

Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. II, 2. Bası, İstanbul 1977.

Franko, Nisim, "Yargıtay Kararları Açısından Zararı Ödeyen Sigortacının Üçüncü Şahsa Karşı Rücu Hakkı", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu V, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1988, s. 48-72.

Hauser, Axel, "15. Kapitel: Kaskoverscihrung", Handbuch des Fachanwalts Versicherungsrecht, 5. Auflage, Luchterhand, Köln 2015 (Hrsg.: Halm, Wolfgang E./Engelbrecht, Andreas/Krahe, Frank).

Kaniti, Salamon, Aktin İfa Edilmediği Def'i, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 954, İstanbul 1962.

Kantarcıoğlu, Servet, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 115. Maddesi

Çerçevesinde Medeni Usul Hukukunda Dava Şartlarının İncelenmesi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024.

Kara, Hacı, Sigorta Hukuku, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.

Karayalçın, Yaşar, Mesuliyet ve Sigorta Hukuku Bakımından Başlıca İşletme Kazaları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No: 145, Ankara 1960.

Kayıhan, Şaban, "Zarar Sigortalarında Sigortacının Halefiyeti", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2016, C. 22, S. 3, s. 1595-1624.

Kender, Rayegân, Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku, 17. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.

Kılıçoğlu, Ahmet, "Özel ve Sosyal Sigortalarda Halefiyet ve Rücu", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1974, C. 31, S. 1, s. 395-446.

Kızılsümer, Bahar, Sigortacının Kanuni Halefiyetinin Şartları ve Sınırları, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.

Klimke, Dominik, "10 VVG §43", Prölss/Martin Versicherungsvertraggesetz, 29. Auflage, Beck, München 2015.

Koch, Robert, "Kaskoversicherung-für Schäden an Ihrem Fahrzeug (A.2 AKB)", Versichreugsvertraggesetz, Band 12: Kraftfahrtversicherung, 9. Auflage, De Gruyter, Berlin/Boston 2018 (Hrsg.: Baumann, Horst/Beckmann, Roland Michael/Johannsen, Katharina/Johannsen, Ralf/Koch, Robert).

Krischer, Christoph, "Kap. 62: Kaskoversicherung, A-F", Münchener Kommentar zum VVG, Band 4, 3. Auflage, Beck, München 2025 (Hrsg.: Langheid, Theo/Wandt, Manfred).

Kuru, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. III, 6. Baskı, Demir Demir Müşavirlik ve Yayıncılık, İstanbul 2001.

Maier, Karl, "Kap. 62: Kaskoversicherung, G-H", Münchener Kommentar zum VVG, Band. 4, 3. Auflage, Beck, München 2025 (Hrsg.: Langheid, Theo/Wandt, Manfred).

MASGŞ (https://www.gdv.de/resource/blob/6178/ec39e06d2f552aca

5f35f19277c94603/01-allgemeine-bedingungen-fuer-die-kfz-versicherung-akb-2015--data.pdf., Erişim Tarihi: 25.04.2026)

Muşul, Timuçin, Medenî Usul Hukukunda Terdit İlişkileri, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.

Müderrisoğlu, Ümit, Kasko Sigortası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.

Nomer, Halûk N., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Bası, Beta, İstanbul 2023.

Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, 20. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2022.

Omağ, Merih Kemal, Türk Hukukunda Sigortacının Kanunî Halefiyeti, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011.

Öçal, Akar, "Kasko Sigortası", Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, 1972, C. 8, S. 1, s. 223-242.

Ölmez, Fatih, Sigortalının, Sigortacının Halefiyet Hakkını İhlal Etmeme Yükümlülüğü, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.

Özdemir, Semih Sırrı, 'Zarar Sigortalarında "Lütuf Ödemesi" (Ex Gratia) Kavramı ve Halefiyet İlişkisi ile Reasürans Sözleşmeleri Açısından Başlıca Hukuki Sonuçları', Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2023, C. 31, S. 3, s. 1431-1464.

Özekes, Muhammet, "İş Kanunu'nun 20. ve 21. Maddelerinin Medeni Yargılama ve İcra Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi", 75. Yaş Günü için Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2004, s. 479-514.

Özkan, Aktan, Kasko Sigortası Sözleşmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2018.

Pekcanıtez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet, Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı, 7. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.

Pekmez, Cüneyt, Borcun İfa Edilmediği Defi (Ödemezlik Defi), 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.

Postacıoğlu, İlhan E./Altay, Sümer, Medenî Usûl Hukuku Dersleri, 8. Bası,

Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020.

Postacıoğlu, İlhan, "Şarta Muallâk Hüküm", Adliye Ceridesi, 1941, S. 2, s. 112-122.

Saymen, Ferit H./Elbir, Halid K., Türk Borçlar Hukuku Umumi Hükümler, Filiz Kitabevi, İstanbul 1966.

Sertkaya Daniş, Rahşan, Tasarrufun İptali Davası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.

Şahin Caner, Ayşenur, Türk Borçlar Kanunu'nda Müteselsil Borçluluk, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017.

Tanrıver, Süha, "Şarta Bağlı Hüküm Kavramı ve Verilip Verilemeyeceği Sorunu", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 1998, C. 19, S. 4, s. 45-50.

Tanrıver, Süha, Medenî Usûl Hukuku, C. I, 6. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2024.

Taşyürek, Hayri, Kasko Sigortası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2001.

Tretsch, Wolf-Dietrich/Zersch, Ernst, Der Kraftfahrzeug-Kasko-Schaden, Gabler, Wiesbaden 1989.

Tuztaş, Hüseyin, Sigorta Hukuku ve Kasko Sigortası, Yetkin Yayınları, Ankara 2024.

Ulaş, Işıl/Bektaş, İbrahim, Ulaş Sigorta Hukuku, Birinci C., Zarar Sigortaları-I, 9. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2023.

Ulugün, Furkan, Dava Şartı Kavramı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2024.

Uluğ, İlknur, Kasko Sigortası Kapsamındaki Rizikolar, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2001.

Umar, Bilge, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.

Ünan, Samim, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku, C. II: Sigorta Türlerine İlişkin Özel Hükümler, Birinci Bölüm: Zarar Sigortaları, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.

Üstündağ, Saim, Medeni Yargılama Hukuku, C. I-II, 7. Baskı, Nesil Matbaacılık, İstanbul 2000.

von Tuhr, Andreas, Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, C. 1-2, Yargıtay Yayınları No: 15, Ankara 1983 (Çevirmen: Edege, Cevat).

Wandt, Manfred, "1. Kapitel: Allgemeines Versicherungsvertragsrecht", Handbuch des Fachanwalts Versicherungsrecht, 5. Auflage, Luchterhand, Köln 2015 (Hrsg.: Halm, Wolfgang E./Engelbrecht, Andreas/Krahe, Frank).

Yazıcıoğlu, Emine, "Mal Sigortalarında Sigortacının Kanuni Halefiyetine İlişkin Bazı Hususlar", Sigorta Hukuku Sempozyumları, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 483-496 (Editörler: Ünan, Samim/Yazıcıoğlu, Emine).

Yazıcıoğlu, Emine/Şeker Öğüz, Zehra, Sigorta Hukuku, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022.

Yılmaz, Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C. 3, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2017.

Yüce, Aydın Alber, Kara Araçları Kasko Sigortası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.

1. Finansal Destek Beyanı | Financial Support Statement

Bu çalışma herhangi bir finansal destek almadan gerçekleştirilmiştir. | This research received no financial support.

2. Çıkar Çatışması Beyanı | Conflict of Interest Statement

Yazarlar, çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir. | The authors declare no conflict of interest.

3. Etik Kurul Onayı | Ethics Committee Approval

Bu çalışma için etik kurul onayı gerekmemektedir. | Ethics committee approval was not required for this study.

4. Yazar Katkı Beyanı | Author Contributions

Bu makale yazarlar tarafından eşit katkı ile hazırlanmıştır. | This article was prepared by with equal contributions.

5. Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı | Research and Publication Ethics Statement

Yazarlar, çalışmada akademik etik kurallara uyulduğunu ve herhangi bir etik ihlal bulunmadığını beyan etmektedir. | The authors declare that all ethical guidelines for research and publication have been followed and that no violations have occurred.

6. İntihal Taraması ve Hakemlik Süreci | Plagiarism and Peer Review Statement

Makale, intihal programıyla taranmış ve çift kör hakemlik sürecinden geçmiştir. | This article was screened by plagiarism detection software and evaluated through a double-blind peer-review process.